

Leto XVI.

Številka 1.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

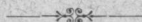

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1900.

VSEBINA.

1. <i>A. Levec</i> : Ima li po civ. pr. r. (§ 183.) predsednik senata diskrecijonarno oblast glede provedbe dokazov	I
2. <i>Dr. P. Defranceschi</i> : Sodno-zdravniška mnenja	6
3. <i>P. pl. Radics</i> : Opomin pred prisego, zapriseganje in zaslišavanje prič v slovenskem jeziku (l. 1729.)	11
4. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
a) Izjave, predloge, pravnice spise, ki je zanje določen rok in pridejo k sodišču po pošti, je smatrati za pravočasno vložene, ako so oddane na pošto zadnji dan rokú ob takem času, da je mogel poštni urad na njih zaznamovati oddanje istega dne. To velja kolikor za promet v daljavo, kolikor za lokalni promet	14
b) Odredbe o zastaranji glede trgovinskega kakega opravila niso odredbe prisilnega prava	17
c) Po smislu čl. LI. uvodnega zakona k civilnopravdnemu redu ni le pogojev za postavitve v prejšnji stan soditi po prejšnjih predpisih, nego je tudi postopanje na tožbo izvesti po teh predpisih	20
d) Dejanske ustanovitve prizivnega sodišča je moči izpodbijati jedino le s stališča §-a 503. št. 3 civ. pr. r.	22
e) Pripustiva je tužba protiv samoga prezaduženika, ako tužitelj izjavi, da netraži plateža iz imovine, koja sačinjava stečajnu masu i ograničuje ovrhu na inu imovinu (§-i 5, 6 i 9 stečajnog reda)	24
f) Dopustna je zavarovalna eksekucija na podlagi ne še pravomočne razsodbe, ako zavezanec preti, da se izjavi insolventnim (§ 370. zvrš. reda)	25
g) K praksi pri eksekutivni prodaji iz proste roke	26
Kazensko pravo.	
Radi razžalitve nemškega cesarja (§ 488. k. z.) sme državno pravdnistvo list zaseči	27
5. Književna poročila	29
6. Razne vesti	31
7. Vabilo na sodelovanje in naročbo	31

Slovenski Pravniki.

Leto XVI.

V Ljubljani, 15. januarija 1900.

Štev. 1.

Ima li po civ. pr. r. (§ 183.) predsednik senata diskrecijonarno oblast glede provedbe dokazov.

Spisal A. Levec, c. kr. deželnosodni svetnik v Novem mestu.

I.

§ 199. vladne predloge, iz katerega je nastal sedANJI § 183. c. pr. r., se je glasil v št. 4: »Der Vorsitzende darf endlich in jeder Lage des Verfahrens auch ohne Antrag der Parteien, jedoch unter deren Zuziehung, einen Augenschein vornehmen, die Begutachtung durch Sachverständige anordnen und Personen, von welchen nach der Klage oder nach dem Gange der Verhandlung Aufklärung über erhebliche Thatsachen zu erwarten ist, von Amtswegen als Zeugen vernehmen.« — A zadnji odstavek istotam je določal: »Solche Erhebungen können selbst vor Beginn der mündlichen Verhandlung stattfinden, wenn zu besorgen ist, dass sich andernfalls für die Entscheidung wichtige Umstände nicht mehr feststellen liessen, oder ein Beweismittel später nicht mehr oder doch unter erheblich schwereren Bedingungen benützt werden könnte.«

Skupna konferenca, ki je sedanjemu §-u 183. določila besedilo, premenila je št. 4 v vladni predlogi tako, da predsednik zamore ogled odrejati (»anordnen«) ter osebe, od katerih je po tožbi itd. pričakovati pojasnitve važnih dogodkov, za priče pozivati (»laden«); tudi je konferenca zadnji odstavek tako premenila, da se dotične poizvedbe smejo ukreniti celo pred začetkom ustne razprave.

Konferenca je torej izločila besedi »vornehmen« in »vernehmen« v št. 4¹⁾ in pa besedo »stattfinden« v zadnjem od-

¹⁾ Določilo v št. 4. vladne predloge »Die Begutachtung durch Sachverständige anordnen« se ni premenilo, ker je izraz »anordnen« ustrežal intenciji, ki jo je konferenca imela s tem popraviljanjem, dasi tudi ta beseda po smislu vladne predloge znači toliko, kolikor »vornehmen«.

stavku. To izločitev utemeljuje v svojem poročilu (glej motive, zv. II., str. 317 uradne zbirke priprav) takole: »Desgleichen wurde die Befugnis des Vorsitzenden, für sich einen Augenschein vorzunehmen und Zeugen abzuhören (§ 183. Z. 4) beseitigt und dem Vorsitzenden nur der Anstoss zu solcher Beweisaufnahme belassen, die dann im Sinne der Unmittelbarkeit des Verfahrens in der Regel¹⁾ vor dem erkennenden Gerichte stattfinden müssen.«

Po vladni predlogi bi bil torej predsednik smel v vsakem položaju postopanja, to je ustne razprave, pred začetkom ustne razprave pa le pod pogoji, določenimi v zadnjem odstavku § 199. provesti ogled, zvršiti dati presojo po zvedencih in zaslišati priče. On bi bil tako mogel vse te dokaze uradoma provesti iz svoje moči in ne da bilo potreba kakega dokaznega sklepa senatovega (§ 277. c. pr. r.).

Jasno je torej, da je hotela vladna predloga predsedniku dati diskrecijonarno oblast tudi glede na provedbo dokazov. In ta oblast naj bi bila še dalj segala, nego li oblast predsednika glavni kazenski razpravi (§ 254. k. pr. r.); kajti po §-u 254. k. pr. r. odst. 2. o tem, je li nove priče ali zvedence zapriseči, odločuje sodni dvor po njih izprašanju in zaslišavši stranke, po vladni predlogi pa, ker ni imela nobenega pridržka, bilo je odločanje glede zapriganja in postopanja pri njem prepuščeno popolnoma predsedniku; po istem zakonovem določilu mora pri glavni razpravi ravnati se vedno za nova dokazila, a po vladni predlogi je bil predsednik pri izberi dokazil povsem neomejen, in dočim je dognano,²⁾ da predsednik v kazenski pravdi ni upravičen provajati dokazov tekom predpostopanja, zamogel bi bil predsednik po vladni predlogi dokazne pozvedbe vršiti tudi pred začetkom ustne razprave, kedar bi nastopili pogoji, o katerih govori zadnji odstavek §-a 199.

Navedeni sklep konference pa je odstranil oblasti, ki jih je vladna predloga dajala predsedniku. Dokaze je smeti pro-

¹⁾ To se pravi, če se provedba dokazov ne prepusti odbranemu ali zaprošenemu sodniku.

²⁾ Mayer: Commentar zu der österr. Strafprozessordnung, 1884, str. 324; Waser: Gerichtszeitung, 1877, št. 95

vajati le tedaj, kedar to sklone sodišče, to je senat, kajti pravica predsednika, da bi za se vršil ogled in zaslišaval priče ali zvedence, je bila odstranjena in mu pripuščena le povzročba (»Anstoss«) takšnega sprejemanja dokazov.

Stvar se je pa zopet zasukala vsled odgovora, oddanega k §-u 183. civ. pr. reda v naredbi pravosodnega ministrstva z dné 3. decembra 1897 šte. 44 uk. Ta odgovor odstavek 2 se glasi:

»Inwiefern thatsächliche Behauptungen der Parteien, zu deren Aufklärung und Feststellung der Vorsitzende die Vornahme eines Augenscheines oder die Begutachtung durch Sachverständige angeordnet hat, durch diese Beweisaufnahme als wahr erwiesen sind, hat das Gericht (der Senat) unter sorgfältiger Berücksichtigung der Ergebnisse der gesammten Verhandlung und Beweisführung nach freier Überzeugung zu beurtheilen (§ 272. C. P. O.) Der Senat ist an die einer solchen Beweisanordnung des Vorsitzenden zugrunde liegende Auffassung nicht gebunden, er kann die thatsächlichen Behauptungen, in Ansehung deren der Vorsitzende Augenschein oder Sachverständigenvernehmung anordnete, als für die Entscheidung unerheblich und die aufgenommenen Beweise als für die Feststellung des Sachverhaltes belanglos unberücksichtigt lassen. Eine ausdrückliche Zurückweisung der auf Anordnung des Vorsitzenden aufgenommenen, dem Senate jedoch unerheblich scheinenden Beweise (§ 275 Abs. 1 C. P. O.) ist nicht erforderlich.« —

Predsednik naj potemtakem dokaza po ogledu in zvedencih ne odreja samo, to je naj zgolj ne dela priprav za provedbo teh dokazov, če bi senat utegnil skleniti njih sprejemanje, naj torej ne povzroča le provedbe teh dokazov, marveč naj je v stanu, da te dokaze provede iz svoje moči ne glede na nazore senata. Da je odgovor umeti tako, to izhaja jasno in njegovega besedila.

To pa kaže, da se je z navedeno interpretacijo §-a 183. št. 4 zopet zavzelo prvotno stališče vladne predloge, ali z drugimi besedami: diskrecijonarna oblast, ki jo je bila vladna

predloga odmenila predsedniku glede dokazovanja po ogledu in zvedencih, se je zopet obnovila.¹⁾

Vpraša se torej, kaj bodi pravo pri uporabi tega zakonovega določila?

II.

Diskrecijonarna oblast, ki jo ima predsednik z ozirom na provedbo dokazov, je kakor znano nastala v francoskem kazenskopravnem pravu in se odtod zanesla v zakonodavstva nekaterih drugih dežela in tako zašla tudi v naš kazenskopravni red z leta 1873. Vzlic razširjenosti pa to ustanovilo kazenskih pravnih ni pripoznano docela v književnosti, kajti v nasprotstvu je s principom obtožbe in predsedniku ne daje pravega razmerja do strank in do sodišča; nadalje postavlja namesto dobro preudarjenega sodnega sklepa samovoljni izprevid (diskrecijo) posameznika in odstranjuje potrebne formalnosti pravde.²⁾

Tudi inkvizicijska maksima, po kateri je predsednik obvezan skrbeti za materijelno resnico (§ 232. kaz. pr. r.), in ki se ž njo opravičuje omenjena predsednikova oblast, za leto ne daje dovolj podlage; saj ni le predsednik dolžan inkvizitorno postopati, nego mora tako ravnati celo sodišče, kar izhaja iz določb §§ 249. in 276. kaz. pr. r. Zato ni uvideti, zakaj naj bi iz tega razloga predsednik sam odločeval o dopuščanju vprašavnih novih dokazil in zakaj bi se naj izvrševanje te diskrecijonarne oblasti ne prepuščalo sodišču samemu, kojega nazor o vrednosti dokazov je konečno vendarle merodaven. Saj bi sodni dvor lahko, kedar se posvetuje o kakem vmesnem vprašanju ali o sodbi, sklepal tudi o novih dokazih in sicer tudi na predlog predsednika. Tako bi se dosegel smoter, kateremu naj služi diskrecijonarna oblast glede na pozvedbo resnice, ne da bi tako odpadle tiste garancije, katere daje

¹⁾ Pač pa se pravi v odgovoru k §-u 277. c. p. r. (v odst. 2), da predsednik zamore zbok svoje pravice voditi pravdo, na glavno razpravo povabiti osebe, od katerih je pričakovati pojasnitve važnih dogodkov, da jih je, če treba, moči zaslišati za priče (§ 183. št. 4 c. p. r.), da pa jih je smeti dejansko zaslišati samo na podlagi dokaznega sklepa senatovega.

²⁾ Prim. Mayer, na naved. mestu, st. 317 in nasled.; dalje Waser Ger. Ztg., 1881, št. 57.

nadzorstvo sodnega zbora, dobro preudarjeni sklep kakega sodišča.¹⁾

Kazenskopravdni red za nemško državo je res tudi diskrecijonarno oblast predsednika glede na provedbo dokazov odstranil, češ, da je nedopustna, in se to utemeljuje s tem, da bi formalnosti v svrhu pravilnosti postopanja in pripomočki za obrambo obtoženca izgubili mnogo svoje vrednosti, če bi bilo predsedniku dovoljeno prezirati jih po svojem diskrecijonarnem preudarku, kedarkoli bi se mu tako zdelo potrebno za pozvedbo resnice.

Tudi po načrtu II. za naš kazenskopravdni red naj bi se bila diskrecijonarna oblast uravnala po smislu zgorejšnjih navedeb, toda opustilo se je to v načrtu V.

Zgorej smo imeli v mislih diskrecijonarno oblast, katera v resnici predsedniku pristoja po §-u 254. kaz. p. r., namreč njegova pravica, da provede nove dokaze, od katerih je po teku glavne razprave pričakovati pojasnitve važnih dogodkov. Toda tudi tedaj, če bi se, ne glede na protivno odredbo zakona in vzlic protivnemu stališču v slovstvu, hotelo predsedniku priznavati pravico, da sme vsled svoje diskrecijonarne oblasti (ne vsled §-a 222. kaz. pr. reda) že pred začetkom glavne razprave priskrbeti dokazila (na pr. povabiti priče ali zvedence), ki naj bi se potem provedla na glavni razpravi — to postopanje se vidi Waserju (Ger. Ztg., 1877, št. 95) dopustno, seveda proti temu, da predsednik sporoči imenik novih oseb, ki jih je po njegovem mnenji treba na glavni razpravi zaslišati, strankam, ko jih poziva k glavni razpravi ali vsaj 3 dni pred tem, navedši ob enem tudi dogodke, ki jih je treba poistiniti — tudi tedaj bi ne bilo nobenega pomisleka, da sodni dvor odloči o dopustnosti provedbe dokazov.

(Konec prih.)

¹⁾ Mayer na naved. m. str. 320.

Sodno-zdravniška mnenja.

Priobčuje dr. P. Defranceschi.

VIII.¹⁾

U mor.

Nekega jutra so našli kočarico J. G. zaklano na mestu, kakih 20 korakov od koč. V spalnici je bila vsa oprava razmetana, posteljska oprava močno okrvavljena. Krvne pege so se našle tudi na pragu sobnih vrat, v veži ter slednjič na stezi, vodeči čez sadni vrt do mesta, kjer so našli mrliča.

Ker je krajevni ogled dognal, da je opravičeno mnenje glede umora, je naročil preiskovalni sodnik zdravniškima zvedencema raztelesitev.

A. Zunanji ogled.

1. Truplo ženskega spola je blizu 170 *cm* dolgo, slabo rejeno; mišičje slabo razvito, okostje krepko, starost kakih 30 let. Lasje na glavi svetlo-rujavkasti, spleteni v dvojce po 50 *cm* dolgih kit, ki sta nepoškodovani. Mrtvaških peg ni videti.

2. Ravno v sredi temena se opazi stikovno ločitev počez na desno se raztezajočo, toporobato, krpasto, 4 *cm* dolgo, segajočo do ustnice; rudečkasta je in zastrta s sesedeno krvjo.

3. Na sredi nosa se razširja proti desni plati do hrustanca segajoča 1 *cm* dolga, ostrorobata stikovna ločitev.

4. Dva prsta pod levim bradavičnim nastavkom se začanja ostrorobata, čez sprednjo plat vrata, ravno čez sredino jabolka se raztezajoča stikovna ločitev, katera sega do desnega bradavičnega nastavka. Na levi plati vrata sta popolnoma prerezani široka podkožna mišica²⁾ in kimavka,³⁾ potem grlovna dovodnica in zunanja čeljustna odvodnica. Srčni živec ovirnik je nepoškodovan. Jabolko je ravno v sredi skozi in skozi prerezano, prav tako požiravnik. Na desni plati vrata so popolnoma prerezane sledeče mišice: vratna podkožna, ki-

¹⁾ Glej „Slov. Prav.“ 1899, str. 335.

²⁾ breiter Halsmuskel = platysma myoides. ³⁾ Kopfnicker = sternocleidomastoideus.

mavka, lopatična¹⁾ in prsna mišica vratne kosti,²⁾ ter prsnoščitna mišica,³⁾ slednjič tudi grlovna dovodnica in odvodnica.

5. Od levega bradavičnega nastavka dva prsta navzgor od pričetka ravno opisane oškodbe se razteza čez zatilnik ostrorobata, kožo in mišičje zavzemajoča, do desnega bradavičnega nastavka segajoča stikovna ločitev. V sredi sega ta rana do tretjega vratnega vretenca ter zija tamkaj za 3 *cm*.

6. V višini 12. prsnega vretenca se razteza na hrbtu počez 25 *cm* dolga, ostrorobata stikovna ločitev, v sredi režeča za 5 *cm*. Desna polovica te rane sega v ledveno hrbtno ovojnico,⁴⁾ na levej v hrbtno nateznico.⁵⁾

7. V prvem pregibu desnega mazinca in prstanca se razteza počez 1 *cm* dolga, ostrorobata stikovna ločitev, segajoča do kite, katera je tudi nekoliko zarezana.

B. Notranji ogled.

8.) Na notranji plati nalobja, na desno od stika med venčastim in strelnim ševom, se razteza 2 *cm* dolga, 1½ *cm* široka črnkasta pega. Na vrezu se vidi, da je tu kri sesedena. Popolnoma jednako pego je najti tudi v polobanjici.

9. Krov lobanje je 5 *cm* debel, jajčast, čvrsta opna je zelo bleda. Njene krvne žile prazne, razun desne srednje dovodnice, ki ima v sebi malo tekoče temnovišnjeve krvi. Pajčevnica in mehka opnica sta tudi zelo blede, malokrvni, prozorni. Tudi možgani so blede, malokrvni, zelo mehki, votline razmerno velike, njih povlaka zelo nežna in bleda. V srpnih splavih ni najti nič krvi.

10. V zunanjem ogledu je že povedano, da je vrat skoro prerezan. Vreznina sega čez sredo ščitastega hrustanca in čez požiravnik v sklep med okretačem⁶⁾ in tretjim vratnim vretencem. Sluznica jabolka, požiravnika in sapnika je zelo bleda in malokrvna.

¹⁾ Schulterblatt-Zungenbeinmuskel = omohyoideus. ²⁾ Brustbeinzungenbeinmuskel = sternohyoideus. ³⁾ Brustbeinschildknorpelmuskel = sternothyreoideus. ⁴⁾ Lendenrückenbinde = fascia lumbodorsalis. ⁵⁾ Gemeinsamer Rückgratsstrecker = erector trunci. ⁶⁾ Epistropheus.

11. Pljuča so zelo bleda, lahka in imajo v sebi zrak. Levo krilo je na zadnji plati prirasteno na prsno mreno.

12. V osrčniku je kakih 50 gramov tekoče rumenkaste tvarine; srce je ohlapno ter nima v svojih votlinah ne krvi ne vlakneca. Stena levega prekata je 1 cm debela, a desnega dobrega $\frac{1}{2}$ cm.

13. Preponka je pripeta na 6. rebro. Jetra so lomka, zelo bleda, malokrvna, v želodcu ni nikake vsebine, njegova sluznica je jako bleda, malokrvna. Istotako so tudi slezena in obisti zelo blede in malokrvni.

12. Na spolovilih ni najti nikake poškodbe in nikake tuje tvarine.

Mnenje.

Vzrok smrti je bilo izkrvavenje. Desna vratna odvodnica in dovodnica, leva zunanja čeljustna odvodnica in vratna dovodnica so bile prerezane; poškodovanka je tedaj morala v par trenutkih izkrvaveti. V tem slučaju bi tudi takojšnja zdravniška pomoč ne mogla imeti nikakega uspeha.

Oškodba, opisana pod št. 4 je bila torej smrtna, a ona pod št. 5 smrtnonevarna, pod št. 6 sama na sebi težka, a ne smrtnonevarna. Oškodb, opisani pod št. 3 in 7 sta lahki, ker sedita samo v koži; važni sta pa radi tega, ker dokazujeta da se je raztelesenka branila ter v silobranu zgrabila za nož

Oškodba, opisana pod št. 2 je tudi lahka, prizadeta s topim orodjem ob jednom s krvnimi podplutbami, opisanimi pod št. 8.

Vse rane, izvzemši sedaj omenjeno, so bile prizadete z zelo ostrim nožem. Iz krajevnega ogleda je posneti, da so se našle krvne pege na okviru okna; pa tudi pod oknom je bilo videti na zemlji in na kamenu nekoliko posušenih kapelj krvi. Kri se je pa tudi našla pred hišo, potem na stezi, držeči do kraja, kjer se je našlo mrtvo truplo.

Iz tega sklepava, da je moral storilec najprvo prizadeti rano, opisano pod št. 6, nato vsled branitve poškodovanke, še oni opisani pod št. 3 in 7. Oškodb, opisani pod št. 4 in 5 je umorjenka zadobila zunaj, kjer je bila najdena mrtva. Tu je

bila zemlja s krvjo napojena. Izključeno je, da bi bili ti oškodbi prizadeti v hiši, kajti v tem slučaju bi bilo najti na postelji ali pa v sobi več krvi.

Ker ni bilo najti v spolovilih nikake tuje tvarine ter v okrožju spolovil nikakih oškodb, je težko misliti, da bi bil storilec umorjenko spolsko rabil.

Sum je letel na 25letnega krepkega mladeniča. Ker ni mogel dokazati, kje je spal dotično noč, ker se je zapletal pri odgovarjanju na vprašanja preiskovalnega sodnika v razna protislovja, se je uvedla proti njemu uvodna preiskava.

Kmalu nato je nekdo izpovedal, da je obdolženec tisto jutro po kritični noči pral hlače. Radi tega je oddal preiskovalni sodnik omenjene hlače in pa tudi klobuk obdolženca zdravniškima zvedencema z naročilom, naj preiščeta omenjena predmeta, če je mogoče v njih najti krvne sledove.

Izvid.

I. Klobuk.

Na mehkem rumenorujavkastem klobuku ni bilo najti po natančnem pregledovanju s prostim očesom in z večalom nikakih peg. Radi tega sva opustila mikroskopično in spektralno preiskovanje.

II. Hlače.

Hlače so iz rujavkastega »cajga«, v katerem je videti z večalom male rudečkaste nitke. Na sprednji plati desnega hlačnika, ravno pod korakom, so raztresene tu in tam rujavkaste pege različne velikosti. Na tem mestu je hlačnik izpran.

a) Preiskava z večalom.

Na mestih, kjer so rujavkaste pege, se vidi mej nitkami gosto posušeno rujavkasto tvarino, katero se z nožem prav lahko v prah zdrobi.

b) Preiskava na krvna telesca.

1. Ostrže se nekoliko imenovanega prahu na stekleno ploščico in prilije par kapljic $\frac{1}{2}$ ‰ slane vode. To se pokrije

z malo stekleno ploščico ter položi pod drobnogled. Okroglih stanic, podobnih krvnim telescom, ni najti.

2. Sedaj se ostrže na drugem mestu nekoliko prahu na stekleno ploščico ter se prilije 30% kalijev lug. Tudi ta poskus je negativen.

Ker se vidijo na hlačniku znaki izpiranja, mora biti iskanje krvnih telesc brezuspešno, kajti kakor hitro se prilije krvi voda, so krvna telesa pokončana in jih ni pod drobnogledom več moči najti.

c) Preiskava na Teichmannove krvne kristale.

1. Profesor Teichmann je izumil metodo, po kateri je moči narediti iz krvne snovi karakteristične kristale. Po tej metodi sva tudi midva ravnala in sicer takole:

Postrgala sva z nožem iz hlačnika nekoliko prahu na stekleno ploščico, dodala malo zrnec navadne soli, prilila par kapljic koncentrirane očetne kisline ter to potem segrela nad plamenom, dokler so se napravili majhni mehurčki. Ko se je preparat ohladil, sva ga položila pod drobnogled. Našla nisva omenjenih kristalov.

2. Poskusila sva sedaj s špektralnim aparatom. V to svrho sva prilila prahu, katerega sva zopet postrgala s hlačnika, nekoliko destilirane vode, to pomešala, da se je prah kolikor moči raztopil, in na to sva dobila svitlorujavkasto tekočino. To sva precedila in precedek prelila v tanjko stekleno cevko, katero sva postavila pred špektralni aparat. Če bi bila v tej snovi kri, bi moralo nastati na špektrumu mej črtama *d* in *e* dvojne črni prog. V našem slučaju sva videla mej črtama *d* in *e* čiste zelenkaste, odnosno rumenkaste proge. Tudi ta poskus je bil tedaj negativen.

3. Sedaj sva utaknila en del hlačnika, kjer je bilo videti posebno mnogo rujavkastih peg, v mali kozarček, napolnjen s 30% kalijevim lugom.

Čez 12 ur sva temnorudečkasto tekočino izlila iz kozarčka, jo precedila in precedku prilila nekoliko 2% Taninove raztopine; na to je postala tekočina rudečkasto-rujavkasta.

Potem sva dodala par kapljic očetne kisline, kateri sva bila prej primešala nekoliko vode; preiskovana tekočina je postala nato kislá. To sva potem zopet precedila in na cedilniku ostalo goščo posušila. Z malim koščkom te posušene snovi sva potem tako ravнала, kakor je opisano pod *c* št. 1. Pod drobnogledom svasedaj natančno zapazila Teichmannove krvne kristale.

4. Jeden del tekočine opisane pod *c* št. 3 sva postavila pred špektralni aparat. Takoj je bilo videti mej črtama *d* in *e* dvoje temnih prog.

Mnenje.

Poskušnji, opisani pod *c* št. 3 in 4 sta neovržno dokazali, da je bil hlačnik s krvjo zamazan. Če je bila kri človeška ali živalska, se ne da dognati, ker ni bilo najti krvnih telesec. Ta so bila z izpranjem pokončana.

Obdolženec se je z ozirom na mnogovrstne utemeljene dokaze kmalu udal ter priznal svoj zločin. Obsojen je bil na smrt, a pomiloščen na 20letno ječo.

Opomin pred prisego, zapriseganje in zaslišavanje prič v slovenskem jeziku (l. 1729.).

Priobčil P. pl. Radics.

Deželni sodni red cesarja Ferdinanda III. iz l. 1656. je v čl. XVI. tudi določal, naj se pri deželnih sodiščih skrbi za sposobne in take ljudi, ki bodo vzlasti znali priče zastran prisege opominjati, izpovedi marljivo poslušati itd.

Zato nahajamo pri deželnih sodiščih kranjskih še v prvi polovici 18. stoletja posebne »geschworene Zeugscommissäre«.

kojim je bila odmenjena naloga po smislu navedenega člena; takšen »Zeugscommissarius für Unterkrain« je bil leta 1729. Johann Sigmund von Breckerfeld zum Impelhoffen. Iz njegovega peresa hrani knjižnica gospoda grofa Anton Barbo-Wexenstein v gradu rakovniškem obsežen rokopis,¹⁾ ki si ga je bil imenovani komisar z veliko marljivostjo sestavil in ki ima naslov: »Zeugs-Commissarisches Formular- und Handbüchel... des Herzogthums Crain...«¹⁾

Iz tega rokopisa smo posneli tudi nastopne izvirne podatke o tedanji sodni praksi pri opominu pred prisego, pri zapriseganji in zaslišanji prič, namreč:

Admonitio Perjurij.

Nar poprei je pomiflet, ienu resométe: kai kriva ali napravizhna Perséga ftrafhniga, ienu Sapelániga u'sebi ima, katére se priftuje v'sákemu Vérnimu kershenku poleg fuoie Dufhe várvate. Satéga Volo v'sak kér-fhenég, katére na suoio Dufho more perfhézhé, ta ima Tri Perfte gore v'fignet. Per pérvemu perfte to ie ta Pauéz, se fastópe Buch Ozhe; per Drugemu perfte, Buch Sin; per tem trétemu se fastópe Buch S. Duch. Ta druga dua perpógnena Perfita pak poméneta (to ie ta Vezhe) le to fhlachtno Dufho, katéra ie pod tem Zhloveiftuam fataiena; ta male perfst pak poméne letu Telu. Skose to Desno Rokò ie pomislet sam Buch, katére ie ftuaru to Semlo, Nebu, ienu v'se Diaine.

Katere Zhlovek ie sam sebe grófovet, ali neperiasen, de eno krivo perségo perséfhe, le ta perséfhe v'take vífhe, kakor de be reku: oku ieft doness krivù perséfhem, tóku ieft profsem Bogà Ozhéta Sinù ienu S. Duchà, da boeem fataièn, ienu odvérfhen od Liza Bofhiega, ienu da tiftu Lize mene bode enu prekléftvu móiega Teléfsa ienu dufhe na vek ienu kumei:

k' Drúgemu govóri en v'sak kervizhnu perséfhem, toku ieft profsem Bogà Ozhéta, Sinù ienu S. Duchà. da mene na moi perhódne Zhafs, kadar se moia Dusha od Teléfsa lozhila bode, nigdar k' pomozhe ne k' vefséle, ienu k' isvélizhainu ne pride.

k' Trétiemu, katéri kole krivù perséfhe, letà tokù govori, kokar de bi reku: Oku ieft donefs krivù perséfhem, toku ieft profsem Bogà Ozhéta, Sinù, ienu S. Duchà, ienu tude to zheftitu Sahuálenu Jagne nashiga Isvelizharia ienu Gospúda Chriftufsa Jéfhufsa, de bi negóva naifrezhéna Gnada, ta nadoufhnast negóviga brítkega terpléina, ienu Smerte, kokar tudi

¹⁾ Ta rokopis, ki ga deloma objavljamo s prijaznim dovoljenjem gospoda grofa Barbo, obsega na 268 str. 8° mej drugim tudi celo vrsto genealožkih zapiskov, vse gradove in kraje na Kranjskem po imenu in po daljavah itd. vse po stanji l. 1729.

negou tefchke S. Putt, ienu negóva nadoúfhna martra, na mene bógemu Gréshneku billa Sbrífsana ienu Sgubléna.

k' Zhetértemu, katéri krivú perséfhe, letà toku govori, kokar de bi reku: Oku iest danáshne Dan krivú perséfhem, toku iest profsem Bogà, Ozhéta, Sinu ienu S. Duchà, de bi moia Dusha, katéra ie per tem zhetértem Peristu Saftoplena, ienu moie Telù, kateru je per tem petem peristu pomislenu, s'kupai na vekínu kumei sgublénu bilu, na ta perhodne Zhas lete Straschne Bofhie Sodbe, pret katéro iest krivú perséfhe Zhlovek per raitenge ftau bodem, ienu de imam Od-delen bite od v'seh Suetnikou; ienu de imam odvérhen bite od Svétega Pogléda Bóhiega Oblizhia, ienu náshega Gospúda Jefusha Christustusha na vek ienu kumei. Satéga volo smisle, ô kerfhánske Zhlovek! kai s'eno ftrashno Sodbo sam zhes-se strish, oku krivú persefhes.

Polek tega more enu pravu kerfhansku Serze premislet, kai kriva perséga she vezh v sebi imà. Katéri tedei krivú perséfhe, ta se odpovei Gospud Bogù, ienu negove miloste, temu téshkemu Terpléinu ienu britke smerte náfhiga Odrefheníka Jefhufsa Christufha. ienu u'se nega Dobrúte.

Ta krivú perséfhe Zhlovek u'same ies negóvo krivo perségo temu, super katériga on krivú perséfhe, negóvu blagù, ienu u'se tu, fakar kole ta kriva Pritsha govori. Ta krivú perséfhe Zhlovek premaga ief negovo krivo persego tega Richtaria, ienu polek nega u'se taiste, katére sódio; de Zhes letù ena krivizhna sodba se ifrezhe. kokar tude ogolffá ienu perprave taistega, super katériga ta krive Perséfnik govori, ienu fausch sprizhuie, fa tu negóvu; temu drugému pak, kateremu pravizhnu na slishe, on dá. Satega volo, en krive Perséfnik nigdar Bofhiega Oblizhia nemore videte, temotsh u'sem hudem duhovam, ienu Vragam u' dblaft pride, oku on nafai ne dà ienu napoverne, taistemu, katéremu ie on skufi suoio krivo perségo odvseu.

k' Sadnemu, kadar se fvei, ienu fnaide, de ena Prizha kervizhnu perséfhe, taku bode tude en tak krivú perséfhe Zhlovek na blage ienu na fhevóte od Defhelske Gosposke terdù ftraffan.

* Taku tedei Vi, kateri sedai boste persegli, se bofte veidele varvate pred leto grofovitzno vezhno ienu tudi pred to posuetno straffengo; katéro Vi skufi krivo ali napravizhno Perségo be se sadobili, oku Vi namrezh fedai pravo mislu ienu mánengo be naiméle, v'se taiftu, kar leta perséga v'sebe fapópáde, ienu kar Vi per persége govórete, prou derfháte ienu dapernefte: Ali, oku Vi tudi pokler dergazhe, koker skusi vasho perségo oblúbete be fturili.

(Konec prih.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Izjave, predloge, pravnice spise, ki je zanje določen rok in pridejo k sodišču po pošti, je smatrati za pravočasno vložene, ako so oddane na pošto zadnji dan rokú ob takem času, da je mogel poštni urad na njih zaznamovati oddanje istega dne. To velja kolikor za promet v daljavo, kolikor za lokalni promet.

(Plenis. sklep od 27. junija 1899 praes. 306/99. Knjiga judikatov št. 143.)

V konkretnem slučaju je odredilo c. kr. najvišje sodišče, naj se natančno poizve, ob kateri uri se je oddal revizijski spis na pošto, to pa v svrhu, da se more ugotoviti, ali je bil pravni lek pravočasno vložen ali ne. Glede na to je c. kr. justično ministrstvo z noto od 3. maja 1899 št. 9590, naslovljeno na predsedstvo c. kr. najvišjega sodišča, zaželelo doznati definitivno judikaturu c. kr. najvišjega sodišča o potrebi takih poizvedovanj, da bi potem izdalo potrebno naredbo.

Predsedstvo c. kr. najvišjega sodišča je potem v smislu instrukcije, potrjene z najvišjim sklepom od 7. avgusta 1872, odredilo posvetovanje o sproženem vprašanji v plenisičarnem senatu, ki je po vsestranskem pretehtanju sklenil, da se vpiše gorenji pravorek v judikatno knjigo.

Razlogi.

C. kr. najvišje sodišče se je že opetovano bavilo z vprašanjem o pravočasnosti vlog, katere je vložiti v določenem roku in ki pridejo po pošti na sodišče (§ 89. sod. org. zak.)

I. V odločbah od 10. maja 1898 št. 6238 in od 26. julija 1898 št. 9910 se je izreklo načelo, da določila §-a 89. sod. org. zak. ni vporabljal, ako je stranka oddala spis zadnji dan rokú ob takem času na pošto, ko brezdvomno in jasno dotičnega sodišča vložništvo ni bilo več odprto, ker je bil v tem slučaju ob času oddaje na pošto rok že pretek. Oba slučaja sta se tikala vlog, ki so bile na dunajska sodišča naslovljene in na Dunaju oddane. Nasprotna mnenja so izrekala, da zadošča, ako se spis odda zadnji dan na pošto in da je v to svrhu na razpolago cel dan. Nazor, izrečeni v gorenjih sklepih, pa se je uveljavil tudi za razdaljni promet s sklepom od 21. januarija 1899 opr. št. 1201, s katerim se je c. kr. dež. sodišču v Črnovcih naložilo ugotoviti, ali se

je oddala revizija, ki je bila na pošto oddana v Kimpolungu dne 14. decembra 1898 kot zadnjega dne rokú in ki je došla 16. decembra 1898 na deželno sodišče v Črnovcah, ob takem času na pošto, ko je bilo vložišče deželnega sodišča še odprto.

II. Nasprotno se je izjavilo s sklepoma od 29. marca 1898 št. 4265 in od 2. novembra 1898 št. 14732, da so spisi, ki so vezani na gotov rok, pravočasno vloženi, češ, da so bili oddani zadnji dan rokú na pošto. Pri teh odločbah se ni nič uvaževalo, ob kateri uri zadnjega rokú se je oddaja na pošti zvršila, in se je tako implicite izrazilo mnenje, da se ne ravna za gotov dnevni čas in sosebno ne za čas, ko je vložišče naslovnega sodišča odprto. Da se smejo stranke tudi v kraju sodišča posluževati lokalne pošte za občevarje s sodiščem, in da je tudi v tem slučaju vporabljeni § 89. sod. org. zak., to se nikdar ni zanimalo, pač pa se je v odločbi od 15. marca 1898 št. 3783 izrecno priznalo. V vprašanji torej, ali so roki utesnjeni na tisti čas, v katerem je zadnjega dne rokú vložišče odprto, mari je rok računati brez ozira na to in po celem zadnjem dnevu, stojita si dve različni mnenji nasproti, kateri sta izraženi v gori označenih odločbah. S tem je dana tudi podlaga, da je o reči sklepati principijelno po smislu §-a 16. lit. f) patenta od 7. avgusta 1850 št. 325 drž. zak., to je z ozirom na veliko važnost vprašanja za prakso gotovo potrebno in v to daje sedaj povod nota ministrstva.

Pri presojanju tega vprašanja je potrebno, predočevati si zadevna temeljna določila pravnih zakonov. Dvorni dekret od 9. oktobra 1813 št. 1071 je nalagal strankam skrbeti za to, da res pridejo vloge v zakonitem roku k prvemu sodniku. § 528. zak. gal. sod. r. je določal, da zapade rok z zadnjo uro zadnjega dne rokú, ko je sodišče še odprto. § 2. min. nar. od 28. avgusta 1860 št. 205 drž. zak. je izrekal, da je vložiti rekurz pred pretekom zakonitega rokú pri sodišču, in da se dnevi, katere hodi po pošti, ne vštevajo. Te odredbe, ki so vezale konec rokú izrecno na čas, v katerem je odprto bilo sodišče, oziroma tedanji vložitveni protokol ali sedanje vložišče, se niso premestile v nove pravdne zakone. Po §-u 89. sod. org. zak. se dnevi teka po pošti v rok ne vštevajo. Po §-u 125. c. pr. r. konča rok s pretekom zadnjega dne, torej brez utesnitve. Po §-u 74. opr. r. mora pisarniški uradnik na vlogah, ki pridejo po pošti, zaznamovati dan oddaje na pošto. Ura oddaje se tam ne oménja. § 97. opr. r. dopušča strankam pri telegrafičnih vlogah, ki so vezane na gotov rok, v razdaljnem prometu še celo po-

daljšanje roka za pismeno izvajanje telegrama. Po §-u 88. c. pr. r. je vročati v inozemstvu praviloma po pošti in § 343. opr. r. zahteva te vrste vročevanje tudi za kraj sodišča. Po vseh teh določbah prihajamo do sklepa, da zakon ne veže rokú nikjer na čas, v katerem je vložišče sodišča zadnji dan rokú odprto, da je temveč strankam ves zadnji dan rokú odmenjen za vlaganje po pošti, da to velja tako za razdaljni, kakor za lokalni promet ter da je to izrabljanje roka omejeno jedino le po uredbi oddajne pošte, ker je seveda treba vlogo ali telegram oddati ob takem času zadnjega dne roka, da jo pošta pod datumom zadnjega dne še more sprejeti.

Nazor, ki ga izražati odločbi ad I., bi povzročal v praksi tudi mnogih sitnosti, poizvedb, prošenj za postavitev v prejšnji stan itd. Stranke, ki so se prisiljene pravdati ali izvršila voditi pri več, morda sto milj od njih rednega bivališča oddaljenih, včasih malih sodiščih, koder ni odvetnikov, morale bi natančno poučiti se o uredbi vložišča pri vsakem sodišču in vrhu tega še morda poznati razliko astronomskega časa na njih bivališču in pa na kraju sodišča, in ta razlika utegne biti v raznih gradih geografične dolžine v naši monarhiji kedaj pa kedaj jako znatna. Kaj takega pa od strank niti po zakonu niti po čutu pravičnosti ni moči zahtevati. Vrhu tega se na poštah pečatih razen na Dunaju in morda še v nekaterih večjih prometnih središčih navadno ne navaja ura oddaje; sicer pa bi pri tem po izpregledu, nemarnosti, morda tudi po zlorabi lahko nastale pomote, katere bi čestokrat povzročale dolgotrajna in mnogokrat brezsmotrena poizvedovanja in prošnje za postavitev v prejšnji stan. Tudi bi ne bilo nikakor opravičeno, razlikovati med razdaljnim in pa lokalnim prometom; predvsem že radi tega ne, ker zakon sam tega ne razlikuje, potem zato ne, ker strankam tudi »in loco« ni zabranjeno posluževati se pošte za občevanje s sodiščem in so tudi tukaj ravno kar označene težkoče, če se ure oddaje na poštah pečatih ne oznamujejo, in končno, ker ni racijonelnega in zakonitega povoda, zakaj naj bi veljala v lokalnem prometu raznih krajev in v lokalnem prometu sploh drugačna načela, nego li v razdaljnem prometu in zakaj naj bi stranke »in loco« bile utesnjene na čas, ko je vložišče odprto, zunanje pa ne. Sicer se včasih argumentira, da ni naloga pošte, posredovati v občevanju »in loco«; ta nazor pa v nobenem predpisu ni utemeljen, a je protiven določbi §-a 343. opr. r., ker ni uvideti, zakaj naj bi se to načelo uporabljalo le za občevanje sodišča s strankami, a ne tudi za občevanje strank s sodiščem. Gori povedane težkoče

pri uveljavljanji nazora, obseženega v odločbah ad I. so tolike, da gotovo presegajo neznatno korist, katero dobe stranke iz podaljšanja rokú za nekoliko ur; tako tudi tedaj, če bi se zdela stvar dvomna, ozir na prakso govori za načelo, ki se s tem uveljavlja. Vsa ta razmotrivanja, naj so teoretičnega ali praktičnega značaja, opravičujejo, da se je sklenil le ta judikat.

b) Odredbe o zastaranji glede trgovinskega kakega opravila niso odredbe prisilnega prava.

Z razsodbo od 22. aprila 1899. leta posl. št. I. 28/99-9 odbilo je c. kr. trgovinsko in pomorsko sodišče tržaško tožiteljice R., delniške čistilnice sladkorja na D., zahtevanje, izraženo v njeni tožbi zoper toženo trgovsko firmo B. D. B. v T. in glaseče se tako le: a) razsodba razsodniškega sodišča na borzi v Trstu od 30. januarija 1899. leta št. 25 pod A greši zoper prisilne zakona predpise in ob to je smatrati, da je ista razsodba ničevna in brez pravne kreposti; b) temu dosledno povrni toženka tožiteljici v 14 dneh izogibom izvršila novčne zneske, plačežne po razsodniški razsodbi pod A, namreč vsoto 373.50 gld. za odškodovanje, 4.35 gld. za tožbene stroške in 45.50 gld. za pristojbine razsodniškega sodišča, vkupe torej 423.65 gld. s 6 % obrestmi vred, od 9. februarja 1899. l. dalje tekočimi ter povrni jej tudi pravdne stroške; — ob enem je obsodilo tožiteljico na pravdne stroške navedši to-le

dejansko stanje:

V spornem poslu, razvivšem se pred rasodniškim sodiščem na borzi tržaški med denašnjima strankama, na platež 375.50 gld. s pr. vred za poravnanje izgube, nastale na morji poškodovanjem blaga, ki ga je bila toženka kupila in tudi prejela 1897. l. brez prigovora za gotove novce, — obsojena je bila tožiteljica z razsodbo pod A. da mora plačati toženki vtoževano vsoto s pr. vred. V tem pravnem sporu je podlegla tožiteljica zato, ker razsodniško sodišče ni vsprejelo prigovora zastaranja po čl. 349. trg. zak., dasi ga je bila tožiteljica izrečno oglasila tekom pravdanja. Kakor govore jasno odredbe naših zakonov, nimajo stranke pravice, odrekati se prigovora zastaranja. Radi tega stvarja pa le-ta prigovor, kedar je bil oglašen v pravdanji, prisilno odredbo zakona, na katero se sodišče ozirati mora. Ker je torej razsodniško sodišče odbilo le-ta prigovor, prelomilo je s tem prisilno odredbo zakona in z ozirom

na vse to zahteva tožiteljica, naj sodni dvor vsprejme njeno zahtevanje, v tožbi izraženo.

Toženka priznava sicer, da stranke nimajo pravice odpovedovati se v naprej prigovora zastaranja, ali one smejo vsekakor odrekati se prigovora o zastaranju že dovršenem. Vrhu tega sodržava čl. 349. trg. zak. izrečno tudi odredbo o roku zastaranja, ki si ga stranke same določati smejo. Ako smejo torej stranke same premenjati kako zakona odredbo, to se ne more niti govoriti ne o kaki prisilni zakona odredbi. Razsodniška razsodba, ki so jo morali izreči razsodniki po svojej vesti in po najboljšem svojem znanji, ni prav v ničem zagrešila zoper določbo 6. odst. §-a 595. civ. pr. reda in ob to predlaga toženka naj odbije sodni dvor neutemeljeno tožiteljičino zahtevanje in naj jo obsodi na pravdne stroške.

Svojo razsodbo je prvo sodišče tako le obrazložilo:

Občni drž. zakonik ne sodržava nobenega okončanja (definicije) o prisilnih zakonih; po traktatistih slove to okončanje tako-le: »Ius, quod privatorum pactis mutari nequit.« Prisilni zakoni so torej oni, katerih se morajo stranke strogo držati in sicer tako strogo, da ne smejo one prav ničesar skleniti, kar bi bilo zoper odredbe istih zakonov. V obč. drž. našem zakoniku nahaja se dokaj odredb, na katere so stranke absolutno vezane, one jim namreč prepovedujejo, odtegavati se jim bodisi posredno, bodisi neposredno. V teh slučajih je zakon svetosvet, on zahteva neomejene pokorščine in vse stranke mu se morajo brezuvetno pokoriti, kakor vidimo to na pr. v §-ih 356., 878., 879., 1372. In kakor so stranke vezane na take odredbe, vezan je nanje tudi sodnik, ki je uradoma poklican, da ukaže strankam, jih spoštovati in da jih uvede v krepot tudi zoper njih voljo. Take so prisilne odredbe. Vse drugače pa je uravnana uredba (institucija) o zastaranji.

Ukaznim načinom je prepovedano le to, da stranke ne smejo v naprej odpovedovati se zastaranja in da si ne smejo izgovoriti za zastaranje daljšega časa od onega, ki ga zakoni določujejo (§ 1502. obč. drž. zak.). Temu nasproti ni pa prepovedano, da ne smejo se stranke odpovedati zastaranja, kedar je isto že dovršeno po izteku časa, zanje določenega, in tako sme dolžnik prav po svojej volji plačati zastaran kak dolg, da, v takem slučaji odreka mu zakon celo pravico, plačani dolg nazaj terjati (§ 1432. obč. drž. zak.). Isto tako prepuščeno je povsem na izbor strankam, da li se hočejo ali nečejo posluževati v svojih pravih prigovora zastaranja in nikdar ne sme se sodnik uradoma ozi-

rati na zastaranje, ako niso stranke oglasile odnosnega prigovora § 1501. obč. drž. zak.), kajti on mora se nanj ozirati in izreči o njem svojo sodbo le tedaj, kadar ga je oglasila ta ali druga pravdna stranka. Iz vsega tega izhaja, da odredbe obč. drž. zakonika o zastaranji niso nikakor ne »jus coërcitivum«, nego one so le »jus dispositivum«.

Za slučaje navedene v čl. 349. trg. zak. določen je pravilnim rokom šestmesečni rok, ob enem je pa slovom poslednjega odstavka istega člena prepuščeno na voljo pogodnikov, da si smejo izgovoriti rok ne le daljši, nego tudi krajši od šest mesecev. Z določbo tega člena je deloma premenjen in dët ob moč § 1502. obč. drž. zakonika, ker je namreč v tem členu potrjena izjema glede časa zastaranja; — ko ne sme se namreč po § u 1502. nikdo odpovedati zastaranja niti si more zanje izgovoriti daljšega časa od tega, ki ga zakoni določujejo, dovoljuje čl. 349. trg. zak. strankam, da lahko odstopajo od pravila in da si smejo izgovoriti, kakor se jim vzljubi, ali daljši ali krajši rok od šest mesecev v vseh slučajih, v le-tem členu navedenih. S tem pa ni nikakor ne predrugačeno narava zastaranja.

Ko je bil predložen razsodniškemu sodišču na borzi prigovor zastaranja v smislu čl. 349. trg. zak., bila je dolžnost istemu sodišču, da si ga dene v svoje razsojevanje in da uvaži po svobodnem svojem prepričanju vse razmere in vse okoliščnosti, na katere se je le-ta prigovor opiral. Ono je dejstveno vzelo tudi v pretresavanje ta prigovor in ga je odbilo, ker je smatralo zastaranje neobstoječim in pogledom na vsa ta uvaženja ne moremo izreči, da je z izpodbijano razsodbo bila prekršena prisilna kaka zakona uredba.

Ker nedostaje torej pogojev, katerimi bi se smelo izpodbijati razsodbo pod A., moral je odbiti sodni svet tožiteljičino zahtevanje in obsoditi jo na podlagi § 41. civ. pr. reda na pravdne stroške.

Z odločbo od 17. junija 1899. leta posl. št. Bc. I. 44/99-2 odbilo je c. kr. višje dež. sodišče tržaško tožiteljice priziv in potrdilo razsodbo prvostopnih sodnikov iz teh le razlogov:

Opiraje se v vsem in zlasti glede tolmačenja o prisilnem pravu na razloge prvostopnih sodnikov, moramo omeniti, da je borzno razsodniško sodišče razpravljalo tudi o prigovoru zastaranja. Prigovornik je namreč trdil pred borznimi razsodniki, da je bil že davno iztekel rok šestih mesecev, določen po čl. 349. trg. zak. za utrjanje nedostatkov na blagu zoper prodalca. Oni so pa bili tega mnenja, da čas zastaranja ni bil še iztekel in so ob to tudi odbili le-ta prigovor.

Redni sodnik sme vsekakor pretresavati razsodniško razsodbo, a le v tesnem obvodu, načrtanem po čl. XXV. zakona od 1. avgusta 1895 čl. 112; on ne sme pa pretresavati mnenja v isti razsodbi izraženega o tolmačenji zakonov, uporabljenih za navedeni slučaj, kajti sicer bi se razvezalo tako njegovo razsojevanje v pravo razreševanje priziva zoper razsodniško razsodbo, kar ni pa nikakor ne dopuščeno.

Revizijsko pritožbo odbilo je c. kr. vrhovno sodišče z odločbo od 4. oktobra 1899. leta število 12759, dodavši še te-le razloge:

Revizijska pritožba nima nobene pravne podlage. Prisilne zakona odredbe so le one, katerih osebujnikov dogovori promeniti ne morejo in ki izključujejo vkrepoščenje vsakega dogovora, ki ne stoji ž njimi v soglasji. Da bi kaka taka odredba v navzočem slučaju bila rušena, o tem ni govora. V čl. 349. trg. zak. in sicer v 5. odstavku istega dovoljuje se strankam, da se smejo pogajati o podaljšanji in o skrajšanji roku za prodajalčevo odgovornost in radi tega ni možno prištevati le-teh odredb med odredbe prisilnega prava.

Vprašanje pa, da li je razsodba razsodniškega sodišča, izrečena po oglašenem prigovoru zastaranja, v svojem bistvu opravičena, ali ne opravičena, odmika se slovom odredbe čl. XXV. zak. od 1. avgusta 1895 št. 112 pristojnosti rednih sodnikov. T.

c) Po smislu čl. LI. uvodnega zakona k civilnopravdnemu redu ni le pogojev za postavitev v prejšnji stan soditi po prejšnjih predpisih, nego je tudi postopanje na tožbo izvesti po teh predpisih.

C. kr. okrajno sodišče v Č. je na tožbo Mihaela V. proti Janezu K. zaradi postavitve v prejšnji stan zoper razsodbo z dne 27. marca 1897. l. št. 2092, ker je našel nova dokazila, uvedlo postopanje po civilnopravdnem redu z dne 1. maja 1895. l. št. 113 drž. zak., o pogojih postavitve v prejšnji stan je pa sodilo po predpisih obč. sod. r. z dne 1. maja 1781. l. št. 13 zb. pr. zak. in je z razsodbo z dne 25. avgusta 1899. l. opr. št. CI 133/99 3 tožbeno zahtevo zavrnilo iz razloga, da ni pogojev za postavitev v prejšnji stan.

Zoper to razsodbo je vložil tožitelj priziv, ki ga je opiral tudi na formalni prizivni razlog, da je razsodba nična, ker je izdana na temelju napačnega postopanja, češ, da bi se bila morala v navzočem slučaju

vršiti po sumarnem postopanju, ker se gre za postavitev v prejšnji stan proti razsodbi, ki je iztekla v sumarnem postopanju in da bi se bila morala vsa razprava vršiti po predpisih starega postopanja; toženec je pa podal priobčilo na priziv, v katerem trdi, da je člen LI. uvodnega zakona k civilno-pravdnemu redu tolmačiti tako, da je pač o pogojih za postavitev v prejšnji stan soditi po starih predpisih, §-u 371. in nasl. občnega sodnega reda, da je pa o tožbah postopati po novem civilno-pravdnem redu.

C. kr. okrožno kakor prizivno sodišče v Novem mestu je v nejavni seji — stranki sta se odpovedali ustni prizivni razpravi — sklenilo dne 19. oktobra 1899 opr. št. Bc 28/99-7, da je tožiteljev zgoraj navedeni prizivni razlog utemeljen ter je izpodbijano razsodbo s predidóčim postopanjem kakor nično razveljavilo in sodišču prve inštanice naložilo, da po pravomočnosti sklepa uvede na tožbo postopanje po predpisih občnega sodnega reda z dné 1. maja 1781. l. ter dosedanje stroške vpošteva za pravdne stroške.

Razlogi.

Tožitelj zahteva postavitev v prejšnji stan zoper razsodbo z dné 27. marca 1897. l. št. 2092, torej zoper razsodbo, ki je iztekla, predno je novi civilno-pravdni red stopil v veljavo, ter izpodbija sedanjo razsodbo v prvi vrsti zaradi ničnosti, ker je sodišče prve inštanice o tožbi razpravljalo in izreklo sodbo po predpisih novega civilnopravnega reda.

Priziv zaradi ničnosti je utemeljen ker je po jasnem določilu člena LI. uvodnega zakona k civilnopravdnemu redu zoper končne razsodbe, ki so bile izdane pred dnevom, ko je dobil novi pravdni red moč, dopustna postavitev v prejšnji stan le po dosedaj veljavnih pravnih spisih. Pravda zaradi postavitve v prejšnji stan je le vmesna pravda v eni in isti pravni stvari in je tedaj z glavno pravdo v tako tesni zvezi, da ni dopustno, v eni in isti pravni stvari razpravljati in razsojevati po čisto različnih pravnih predpisih, in sicer to tem manj, ker spadajo pravdni zakoni v javno pravo ter ni strankam dano na voljo, izvoliti si to ali ono pravdno postopanje.

Razsodba in predidóče postopanje sta torej nična že z ozirom na dosedanje pravdne predpise, po katerih je bilo stvar razpravljati, — nična pa tudi po §-u 477. št. 4 c. pr. r., ker se je z nezakonitim ravnanjem tožitelju vzela možnost, razpravljati pred sodiščem po v to določenih pravnih predpisih.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo od 28. novembra 1899 št. 17620 revizijski rekurz toženčev zavrnilo in sklep prizivnega sodišča potrdilo, in sicer iz teh-le razlogov:

Dovolitev postavitve v prejšnji stan ima za posledico, da se ponovi že pravomočno razsojeni pravni spor v mejah te dovolitve. Zato se pa tudi pravda, ki se je pričela za časa veljave starih pravnih predpisov in se vsled postavitve v prejšnji stan ponovi, more v smislu čl. XLVII. odst. 1. uvodnega zakona k civilno-pravdnemu redu le po teh predpisih razpravljati in razsoditi, ako glede postopanja ni izrecnega dogovora strank v smislu čl. XLVII. odst. 2¹⁾ navedenega uvodnega zakona. — Tolmačenje revizijskega rekurenta, po katerem je člen LI. uvodnega zakona uporabljati samo zastran presoje pogojev za postavitev v prejšnji stan, ne pa tudi gledé postopanja o postavitvi, ni pravilno že po besedilu člena, ki govori splošno o dosedaj veljavnih pravnih predpisih, a tudi zaradi tega ne, ker zakon ne more imeti namena, med pravdo, ki se je razpravljala po starem pravu, in med pravdo, ki jo je po starem pravu ponoviti, vplesti vmes postopanje po novem pravu.

Ker se tedaj uporaba napačnega postopanja ni sanirala po dogovoru strank, marveč jo je tožitelj v prizivu grajal, zato prizivno sodišče takšnega, pravnim predpisom neustrezajočega postopanja ni moglo pustiti veljati in razsodbe, ki se je izrekla v takem postopanju, ni moglo vzeti v meritorno presojo. Sklep prizivnega sodišča je torej popolnoma utemeljen.

A. Levec.

d) Dejanske ustanovitve prizivnega sodišča je moči izpodbiti jedino le s stališča §-a 503. št. 3 civ. pr. r.

A. je tožil zakonska B. iz C. na plačilo 380 gld. kupnine za opeko. Toženca sta ugovarjala, da jima je bil dolg odpuščen; tožitelj pa je to zanimal, češ, ni se izpolnil pogoj odpusta, da toženca ne bosta od A-ja kakor očeta nezakonskega otroka svoje hčere — B. je bil njen varuh — zahtevala izpolnitve očetovskih dolžnostij.

Prvo sodišče je zavrnilo tožbeno zahtevo iz razlogov, ker se je na podlagi zaprisežne izpovedi hčere tožencev in zaslišanja B. in C. prepričalo o tem, da je tožitelj tožencema dolg odpustil.

¹⁾ Tu ima najvišje sodišče pač v mislih čl. XLIX. uvodnega zakona in navaja le po pomoti čl. XLVII. odst. 2. —

Prizivno sodišče je, zaslišavši na prizivni razpravi zgol informativno toženko C., ugodilo tožiteljevemu prizivu in tožena obsodilo po tožbeni zahtevi v plačilo. V razlogih se ocenjuje in presoja samostojno podatki razprav in dokazov, provedenih na prvi inštanci ter se iz njih v zvezi z informativnim zaslišanjem C. izvaja prepričanje, da se ugovarjano odpuščenje dolga ni zgodilo brezpogojno, da se pogoj ni izpolnil, da torej ni govora o odpuščeni dolga, ki bi bilo pravovezno za obe stranki (§-a 1381. in 1444. o. d. z.).

Reviziji tožencev c. kr. najvišje sodišče z odločbo od 31. oktobra 1899 št. 12125 ni ugodilo.

Razlogi.

Ako pritožitelja v svojem izvajanju hočeta izpodbijati dejanske ustanovitve in ocenitve prizivnega sodišča ter skušata dokazati, da pravilno in utemeljeno je le prepričanje prvostopnega sodišča, ne pa ono prizivnega sodišča, ki sloni zgol na informativnem zaslišanju toženke C. in na nezaprisežnem zaslišanju tožitelja: tedaj to ni uveljavljenje nikakega revizijskega razloga, kajti prizivnemu sodišču pristojna, da skrbno ocenivši vse podatke prizivne razprave presodi po prostem prepričanju, ali in v koliko je dejanske navedbe smatrati za resnične (§-i 463., 498. in 272. c. pr. r.), revizijsko sodišče pa je na ocenjenje dokazov od strani prizivnega sodišča vezano in dejanske okolnosti v sodbi prizivnega sodišča zamore inštanca revizijska preiskati in popraviti jedino le po št. 3 §-a 503. c. pr. r., rekše, kolikor se ne strinjajo s pravdnini spisi. Po mnenju tožencev pa naj bi bil revizijski razlog št. 3 §-a 503. l. c. utemeljen tudi s tem, da je prizivno sodišče vzelo za podlago svoji sodbi dejstvo, da je izjava tožiteljeva glede odpuščanja dolga tožencev bila pogojna, to dejstvo da se pa ne strinja s spisi. Glede tega se samo opozarja, da ta okolnost ni nikak samovoljni dejanski temelj razsodbe, nego jo je prizivno sodišče na podlagi prizivnega postopanja ter zaslišanja C. na prizivni razpravi po §-u 272. c. p. r. ustanovilo in za dokazano smatralo in torej v tem pogledu ne more biti govora o kakem protivju s spisi in vzlasti ne z navedbami, katere je storila C. na prizivnem sodišču. Revizijskega razloga št. 3 §-a 503. c. pr. r. potemtakem tukaj ni in zato je bilo revizijo, ker je neutemeljena, zavrniti.

e) Pripustiva je tužba protiv samoga prezaduženika, ako tužitelj izjavi, da netraži plateža iz imovine, koja sačinjava stečajnu masu i ograničuje ovrhu na inu imovinu (§-i 5, 6 i 9 stečajnog reda).

Tužbu tužitelja D., kojom je pitao da bude tuženi, nad imovinom kojega bio je otvoren stečaj, osuđen, da mu plati iznos od for. 358·82 pod prijetnjom ovrhe i to iz imovine, koja ne tvori stečajnu masu, sud prvoga stepena odbio je s razloga, što polag § 1. stečajnog reda prezaduženik iza otvorena stečaja nemože razpolagati nesamo imovinom, koja je ovrhi podvrgnuta, nego nit onom, koja ga dopane tečajem postupka stečajnoga.

Sud drugog stepena usljed priziva tužitelja ukinuo je pobijanu presudu i odpravio pravnu stvar sudu prvoga stepena, da raspravlja i izreče novu presudu negledeć na prigovor, podignut od tuženika, da on neima pasivne legitimacije u ovoj parbi, iza kako ovaj zaključak zadobije pravnu moć, pošto se neradi o imovini, koja sačinjava stečajnu masu, već ob onoj § 9. steč. reda, kojom prezaduženik može razpolagati i jere se ne može nijekati, da tužitelj neima interesa da utvrdi već sada ovršni naslov u svrhu, da ga ostvari čim tuženi bude razpolagao imovinom nepodvrgnutoj stečajnoj masi.

C. kr. vrhovno sudište usljed previdnog utoka tuženoga zaključkom 19. dec. 1899, br. 18224 nije udovoljilo ovomu. Tužitelj naročito izjavio je, da netraži plateža iz imovine, koja tvori stečajnu masu, već od samog tuženoga, i ograničio je ovrhu na imovinu, koja nije podvrgnuta stečajnoj masi. Po §-u 6. steč. r. nakon otvorena stečaja nemogu se proti prezaduženiku nastaviti parnice o imovini, koja ide u masu stečajnu. Iz ovog i §-ov 5 i 9 steč. r. mora se zaključiti, da se tražbina protiv osobe prezaduženika, ako se izključi ovrha na imovinu, koja tvori stečajnu masu, može podigniti protiv samog prezaduženika. Pitanje, da li će doći do imovine i kada, koja neće sačinjaviti stečajnu masu, ima se riješiti u ovrhi; nu činjenica, da takve imovine u ovaj čas neima, nemože pričeiti podignuće tužbe, koja ide na to, da postigne spram prezaduženika presudu, tim više, što je ova bezkrijeposna glede stečajne mase.

—ršk—

f) Dopustna je zavarovalna eksekucija na podlagi ne še pravomočne razsodbe, ako zavezanec preti, da se izjavi insolventnim (§ 370. zvrš. reda.)

Na podlagi ne še pravomočne razsodbe in pisma zavezančevega zastopnika, da zavezanec ne more vseh svojih upnikov plačati, da zato ponuja 50 procentov in da sicer, če se ne sprejme ta ponudba, mora priti do konkurza, je zahtevajočemu upniku prvo sodišče dovolilo eksekucijo v zavarovanje terjatve z rubežnijo in shrambo zavezančevih efektov.

Rekurzno sodišče je na rekurz provizornega oskrbnika, ki je bil mej tem imenovan za konkurzno maso zavezančevo, odbilo predlog zahtevajočega upnika za dovoljenje varnostne eksekucije iz razlogov: Po §-u 370. zvrš. reda se na podlagi razsodb, predno stopijo v pravno moč, sme eksekucija v zavarovanje denarnih terjatev dovoliti samo tedaj, kedar se sodišču verjetno izkaže, da bi se sicer brez tega zavarovanja ne dale ali pa jako težko dale izterjati prisojene denarne terjatve ali kedar je treba razsodbo izvršiti v inozemstvu. Treba je torej take okolnosti izkazati, vsled katerih se deli imovine lahko odtegnejo zahtevajočemu upniku in to bi bilo tedaj, če bi se bilo bati, da zavezanec utegne stvari prodati ali poskriti. Če pa se zavezanec izjavi insolventnim in če se potem o njegovem imetju otvori konkurz, tedaj se s tem prepreči samo poplačilo jednega upnika na škodo ostalih upnikov, a dosega enakomerno poplačanje vseh upnikov, nikakor pa se predmeti imetja ne odtegnejo upnikom. Če se je torej izjava insolvence izkazala za verjetno, to ni noben razlog začasnega zavarovanja, in je torej odbiti stavljeni predlog.

Najvišje sodišče je z odločbo od 19. januarja 1899, št. 437, sklep prvega sodnika zopet uveljavilo, ker je zahtevajoči upnik popolnoma v smislu §-a 370. zvrš. reda s pismom zavezančevega zastopnika od 3. novembra 1898 verjetnim dokazal, da bi se brez zahtevanega izvršila v zavarovanje onemogočilo ali znatno otežilo izterjanje sodno priznane terjatve in ker dopustnost izvršila v zavarovanje ni — kakor pri začasni odredbi po §-u 379. zvrš. reda — navezana na verjetnost, da bi sicer zavezanec zahtevajočemu upniku namenoma onemogočil in znatno otežil izterjanje njegove terjatve, ker se naj nadalje pravnim sredstvom §-a 370. zvrš. reda zahtevajočemu upniku zagotovi popolno poplačilo in

se torej pri presoji prošnje za zvršilo v zavarovanje nikakor ne more vpoštevati to, da je moči konkurznim potom doseči z vsemi drugimi upniki le enakomerno poravnanje.

g) K praksi pri eksekutivni prodaji iz proste roke.

C. kr. okrožno sodišče v Rudolfovem kot rekuržno sodišče je v zvršilni stvari firme G. B. zahtevajoče upnice zoper M. P. zavezanca zaradi 81 gld. 52 kr. vsled rekurza zahtevajočega upnika zoper sklep c. kr. okr. sodišča v M. z dne 7. marca 1899, opr. št. E 550/98/5 v nejavni seji storilo nastopni sklep z dne 7. aprila 1899 opr. št. R. I. 59/99—6:

Rekurzu, v kolikor je naperjen zoper dostavek sklepa, prodajo zarubljenih premičnin iz proste roke dovoljujočega, s katerim se zahtevajočemu upniku podeljuje rok do 31. marca 1899 v svrhu, da poišče kupca, ki bi premičnine iz proste roke kupil, ter določuje, da bi se smatralo, da zahtevajoči upnik odstopi od zvršila, če bi do podeljenega mu roka ne staval nadaljnega predloga, — se ugotovi ter izvršilnemu sodišču prve instance nalaga, da opustivši izpodbijani dostavek, uradoma prouzroči dovoljeno izvršilo po prodaji iz proste roke.

Utemeljitev.

Prodaja zarubljenih premičnin spada med izvršilna dejanja izvršilne eksekucije na premičnine. Prodaja zarubljenih premičnin je sodna prodaja ter je po določilih izvršilnega reda ali prodaja iz proste roke ali pa prodaja po dražbi. — Po §-u 16. izvrš. reda se opravlja dovoljeno izvršilo uradoma, v kolikor ni v tem zakonu določenega nič drugega.

Odredba izvršila dovoljene eksekucije se ravna po določilih §-a 160 opr. reda; eksekutivno prodajo zarubljenih premičnin iz proste roke, katera je v smislu §-a 280. odst. 2. izvrš. reda dopustna tudi tedaj kedar se pri dražbi niso mogle prodati zarubljene premičnine, urejujejo določbe §-a 268. ter nadalje izvrš. reda ter §-ov 390—392. opr. reda. A nobena teh določeb ne ustanavlja, da mora v slučaju eksekutivne prodaje iz proste roke poiskati kupca zahtevajoči upnik, da se mu v to svrhu podeli rok, ter da, če v podeljenem mu roku ne stavi nadaljnega predloga, je smatrati, da odstopi od izvršila. Pač pa izhaja iz teh določil, da mora, kar je za prodajo iz proste roke potrebno — in semkaj spadajo nedvomno koraki, da se dobi kupec — ukreniti eksekucijski

organ ter da mora le-temu eksekucijsko sodišče določiti rok, v katerem se mora izvršiti prodaja iz proste roke.

Rekurzu je bilo torej ugoditi ter v smislu §-a 527. civ. pr. reda eksekucijskemu sodišču naročiti, da izloči iz dovolilnega sklepa izpodbijani dostavek ter uradoma provzroči dovoljeno eksekutivno prodajo zarubljenih premičnin iz proste roke.

Kazensko pravo.

Radi razžalitve nemškega cesarja (§ 488. k. z.) sme državno pravdništvo list zaseči.

Članek »Kako napravi cesar Viljem II.« v »Domovini« l. 1899. št. 39, je c. kr. državno pravdništvo v Celji zaplenilo, a c. kr. okrožno sodišče v C. je z razsodilom z dne 5. oktobra 1899, Pr. 21/99/2, to zaplembo potrdilo. Na ugovor odgovornega urednika je isto sodišče s sodbo z dne 31. oktobra 1899, št. Pr. 21/99/7, to zaplembo razveljavilo iz nastopnih razlogov:

Sodišče je prišlo do prepričanja, da vsebina omenjenega članka ne tvori pregreška v smislu §-a 488. k. z., ker je izrečena tam le notorična resnica, katero je objavljalo časopisje celega civilizovanega sveta in je na koncu omenjenega članka izrečena le logična posledica in dopustna kritika; § 488 pa zahteva, da se z izmišljenimi dogodki koga dolži.

Pa če bi tvorila tudi vsebina omenjenega članka res kako razžaljenje cesarja Viljema II., nima nikjer v naših kazenskih zakonih državni pravdnik pravice, nastopiti kakor tožnik v tej stvari. C. kr. državno pravdništvo se opira na § 493. k. pr. r. Ta točka je v današnjem slučaju popolnoma neumestna, kajti nje vsebina je le-ta, da sme drž. pravdnik tudi tedaj, kedar ne nastopi proti storilcu subjektivne tožbe zahtevati iz javnih interesov zaplembo tiskovine. A s tem je le rečeno, da sme pustiti subjektivno postopanje in se zadovoljiti samo z objektivnim postopanjem, to je z zaplembo tiskovine. Opusti pa lahko subjektivno tožbo le, če jo sploh ima, a te v zaseženem članku nima. V §-u 495. k. z. je odločno navedeno, da se sme v slučajih §-ov 487 do 494 k. z. vršiti preiskovanje in kaznovanje le na zahtevo žaljenega, in zakon z dne 17. decembra 1862, št. 8 drž. zak. za leto 1863 navaja v členu V., da se sme zaradi prestopkov in pregreškov v §-ih 487 do

491 in 496 k. z. določenih, uradoma le takrat preganjati, ako so naperjeni proti državnemu ali deželnemu zboru, proti javnim uradom ali pa proti samostojnim oddelkom zadnje omenjenih. Nikjer ni najti, da se uradoma preganja žaljenje nemškega cesarja. Drž. pravdnik omenja v svojem predlogu tudi §-a 494 a k. z.; toda v tej točki se nahaja le obtežilna okolnost, ki pride še-le takrat v poštev, če se kdo obsodi in to seveda tedaj, kedar nastopi pravi tožitelj. Tudi na § 66. kaz. zak. se ni moči sklicevati, kajti tam je določno povedano, da mora imeti tako kaznjivo dejanje znake § a 58. k. z., to je veleizdaje, in to zaradi državnopravnega razmerja med Avstrijo in nemško državo, — nikakor pa ne samo znakov kakega prestopka po §-u 488. k. z.

Zaplemba je torej iz stvarnega in formalnega razloga neopravičena in se je ovrgla.

C. kr. višje dež. sodišče v Gradcu je z odločbo od 13. decembra 1899, št. D 209/99, pritožbi c. kr. drž. pravdnštva ugodilo in zaplembo potrdilo iz razlogov:

Članek »Kako napravi cesar Viljem II.« govori o posameznih njegovih dejanjih, ki so izvor monarhične oblasti in jim spodtika nečiste in zaničevanja vredne nagibe, akoravno mora tako dejanje najvišje vladne oblasti po etičnih nazorih roditi le najstrožja pravica in najbolj neosobna nepristranost. Navajajo se torej izprevrnjeni dogodki in cesar Viljem II. kriviči določenega nepoštenega dejanja, katero bi ga utegnilo v mislih ljudi ponižati.

Članek ni v mejah dovoljene kritike, kakor prva inštanca meni, ampak je prekoračil to mejo za veliko in je brezdvomno njegova vsebina pripravna, da vtemelji čin zoper varnost časti po §-u 488. k. z., ki je kazniv po §-ih 493, 494 a k. z. Subjektivno preganjanje radi defktov zoper varnost časti sme se vsekakor le na predlog upravičenega zasebnega obtožitelja vršiti in brezdvomno ni določil zakona od 17. dec. 1862, št. 8 drž. zak. iz leta 1863 uporabljati za ta slučaj. A tu ne gre za subjektivno preganjanje, nego za zasego članka v objektivnem postopanju. V §-ih 487 in nastopnih k. pr. r. določuje se subjektivno postopanje v tiskovnih rečeh in razlikuje strogo med delikti, ki se uradoma preganjajo in med privatnimi delikti; v §-u 493 k. pr. r. pa ni take razločitve, nego se za predpogoj dopustnosti objektivnega postopanja le dvoje ustanavlja, namreč da obstoja kazniv učin v obče, in da se dotika javnega interesa tisto kaznivo dejanje, katero je preganjati. Gledé znaka kaznivega čina zakon tukaj protivno §-u 487. k. pr. r. ne dela razločka

in ker kaznivo dejanje, ki se mora v javnem interesu preganjati, v ta interes zmerom zasekava, kaže uprav posebno navajanje momenta javnega interesa na to, da je državni pravdnik v objektivnem postopanju poverjen tudi za postopanje radi privatnoobtožnih deliktov seveda le pod pogojem, da se je s takimi delikti, ki se subjektivno le na predlog poklicanega zasebnega obtožitelja preganjajo, poseglo v krog javnega interesa.

Javni interes se izpreminja in zato določuje po splošnih državnih in političnih razmerah. Tačas je zveza z nemško državo — naslonjena na državno pogodbo in opetovano naglašana v najvišjih prestolnih govorih, v enuncijacijah vodilnih ministrov obeh držav ter v javnih zastopih — bistvo in zaslonba vnanje politike naše države; napadi na to zvezo ali nositelje te zvezne misli nasprotujejo javnemu interesu. Ako ti napadi meje dovoljene kritike ne prekoračijo, tedaj so proste izjave mnenja in se ne morejo preganjati, če se pa v kazniva dejanja zagoščijo, dan je pogoj za postopanje državnega pravdnika (§ 493 k. pr. r.), ki je k stavljenemu predlogu v objektivnem postopanju upravičen. Bilo je toraj pritožbi drž. pravdnništva ugoditi.

Književna poročila.

Dr. Fr. Klein: Vorlesungen über die Praxis des Civilprocesses. Wien, 1900 (Manz). — Cena: K 5.40.

Predavanja, katera je imel Klein lansko poletje na vseučilišči dunajskem, so v tej knjigi zbrana. Novi sta le X. in XI. poglavje o prizivnem postopanju in o rekurzu. Knjigi se že glede na osobo predavatelja, odnosno izdatelja, ki je glavni vstvaritelj novih civilno-pravdnih zakonov in čuvar njih strogega izpolnjevanja, pripisuje velika važnost. Za »Slov. Pravnik« nam je o njej obljubljena daljša recenzija.

Доказна средства у нашем старом казеном поступку.
Napisao Aleksa S. Jovanović. Preštampano iz »Branica«. Beograd, 1898. 8°. 42. Ciena 60 para dinarskih.

Najprije govori u ovoj svojoj zanimivoj i poučnoj studiji, čiji ćemo sadržaj u kratko našim čitaocem saobćiti, uvaženi srpski juridički pisac i cijenjeni naš suradnik o »božjem sudu« ili o upotrebi vode, ognja i željeza kao najstarijem dokaznom sredstvu primitivnog oblika, o kojem govori i Dušanov zakonik. Pod Turcima bilo je poznato dokazivanje božjim sudom pod imenom »mazija«. Vuk Karadžić saobćuje o božjem sudu ovo: »Kad kakvog čovjeka objede, da je što ukrao, a on odgovara da nije, onda uzavre pun kazan ili veliki kotao vode, pa u ovu vrelu vodu metnu komad usijana

gvozdja ili kamen; a onaj koga biede da je ukrao zasuče rukave, pa objema rukama vadi ono gvozdje iz vode. Ako on ne bude ukrao ono, što na njega govore, ne će se užeći ni malo: ako li bude ukrao, izgoreće mu ruke.»

Po Dušanovu zakoniku mazija je primjenjivana kao dokazno sredstvo samo pri razbojstvima i krađama, dok su se u Crnoj Gori mazijom pravdale najčešće žene za brakolomstvo, a udovice za hrdjav glas.

Kao vrsta mazije smatra se i bacanje sumnjivih u hladnu vodu sa uvjerenjem, da kriv ne će potonuti, po narodnoj praznovjerici: da hrdjava čovjeka ni voda ne prima. Ovo je sredstvo upotrebljavao i Kara-Gjorgje prema ženama, na koje je pala sumnja, da su vještice.

Šta je znao sudac ili o čemu je bio uvjeren, to tužilac nije trebao da dokazuje, niti je tuženom pomagalo da pobija drugim dokazima, već je u takovim slučajima presuda odmah bila gotova. Za K.-Gjorgjeve i Miloševe vlade opasnost od ovakvog sudjenja po ličnom i neposrednom, uvjerenju sudije izazivala je češće naredbe, da se sudi samo po dobrom i dosta točnom izvidjenju djela.

Priznavanje obtuženika pojavljuje se u starom pravu u dva pravca: ili je dragovoljna ispoviest u skladu sa izvidjenim okolnostima ili je posljedica prinudnih mjera.

Kad je obtuženik odricao krivicu, metan je na muke ili na odaju. Da je za doba K.-Gjorgja bila tortura dozvoljeno sredstvo, dokazuje naredba njegova od 7. lipnja 1812 br. 658.

Hvatanje ili opažaj prestupnika na samom djelu također je neposredni dokaz o krivnji. Ovaj se način dokazivanja u spomenicima zove »obličenje« ili »poličije«. U Dušanovom zakonu što licem uhvatiti znači podpuno dokazati čiju krivnju. Poznati lice pod čovjekom znači osvjedočiti se o nesumnjivosti uhvaćenog prestupnika.

Od ostalih dokaza na prvo mjesto dolaze svjedoci, a za svjedocima duševnici, koji svojim zakletvom dopunjavahu ili održavahu navode jedne ili druge parnične strane.

Postojanje kažnjivog djela morao je napadnuti oglasiti pokličom, t. j. zapomaganjam izviestiti rodbinu i susjede o napadaju i pozvati ih na učešće u istrazi. U prvom je redu vlast preduzimala pogon ili potoč (potjeru) tim što se tragom za napadačem od mjesta djela dolazilo do mjesta gdje traga nestaje. Lice, do čijeg imanja dopre trag, dužno je bilo da prokaže prestupnike ili da odbije trag do daljeg prvog mjesta. Na mjestu gdje se trag gubi, nastaje kažnena odgovornost. Osumnjičeno lice dužno je bilo da zakletvom dokaže da djela nije učinilo niti zna za krivca.

Za traganjem kao dokazno sredstvo dolazi uporaba potkazivača. Oštećeni objavi na seoskom sboru, docnije i na trgu, šta daje onom, tko mu pronađe krivca. Ova se nagrada zove sodžbina, a lice, koje se primi ovog posla sok. Ako sok ne dokaže krivnje onoga, koga prokaže, plaća troškove i strogo odgovara kao potvornik. Kadkada je sok nepoznat, jer zanj posreduje njegov povjerenik, koji se zove sokodržica. U starijim se spomenicima sok zove navodčija, što bi značilo navodnik ili današnji

dostavljač. Nije nevjerovatno, da je u to doba sok imao javnu ulogu naročito iztraživača kaznivih djela.

Po načinu iztraživanja sa sokom je istovjetan i pravni običaj ličiti krv, primjenjivan kod ubijstava, tjelesnih povreda i napadaja na ženski obraz. Ličiti krv znači obećati nagradu za pronalazak krivca, koji se je zvao krvnik.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. januarja 1900.

— (Iz kronike društva »Pravnika«.) Dne 10. t. m. je sklenil odbor, da se bo letošnja redna glavna skupščina vršila dne 24. t. m. zvečer v Narodnem domu po naslednjem dnevnem redu: 1. Nagovor načelnikov. 2. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju. 3. Poročilo blagajnikovo. 4. Poročilo računskih preglednikov. 5. Volitev: a) društvenega načelnika; b) 10 odbornikov; c) računskih preglednikov. 6. Posamezni nasveti.

— (Prememba v pravosodnem ministerstvu.) Po dobro dvamesečnem poslovanju je povodom odstopa ministerstva Clary-Aldringen odstopil tudi pravosodni minister dr. E. vit. pl. Kindinger. Dne 21. pr. meseca je na to prevzel vodstvo pravosodnega ministerstva sekcijiski načelnik dr. Ferdinand vitez pl. Schrott kakor člen ministerstva Wittekeovega, katero se smatra začasnim.

— (Osobne vesti.) Tajni svetnik in bivši minister dr. E. vitez pl. Kindinger je znova imenovan predsednikom viš. dež. sodišča v Trstu. — Višjesodni svetnik v Trstu B. Ternovec je pozvan v službovanje na najvišjem sodišči. — Imenovani so: Deželnosodni svetnik v Trstu K. Dejak višjesodnim svetnikom »ad personam«; sodni tajnik v Ljubljani dr. J. Babnik minister. tajnikom v pravosodnem ministerstvu; okr. sodnik G. Kristof dež. sod. svetnikom v Železni Kaplji; okr. sodnik E. Höffern pl. Saalfeld dež. sod. svetnikom v Kočevji; sodni pristav J. Glas okr. sodnikom v Ptui; pisarniški oficijal Jos. Hočevvar v Ljubljani višjim predstojnikom pisarne pri dež. sodišči v Ljubljani. — Premeščen je notar M. Kosér iz Ptuja v Mokronog.

Vabilo na sodelovanje in naročbo.

»Slovenski Pravnik« začena s to številko svoje XVI. leto, v katerem bo izhajal po svojem dosedanjem programu. Poleg izvirnih razprav bo prinašal slučaje iz pravne in upravne prakse. V tem kakor onem pogledu so mu dosedanji sotrudniki zagotovili blagohotno podporo. Osobito se bodo nadaljevala sodnozdravniška mnjenja, posebnosti, s katerimi se naš list odlikuje pred drugimi podobnimi časopisi. Takšna strokovnjaška priob-

čila služijo lahko v stvarnem in jezikovnem pogledu in radi tega se je nadejati, da se jih naši zdravniki čedalje bolj okoristijo in tako tudi oni svojo sodno prakso spravijo v sklad s potrebami in ugledom našega naroda. Priobčeval bo »Slovenski Pravnik« tudi v bodoče hrvatske spise, da bo tako svoje čitatelje seznanjal s teoretičnimi in praktičnimi pravnimi pojavi južnih deželá.

Ker pa nam mora biti do tega, da naš list napreduje po svoji vsebini, zato priporočamo, da domači pravniki, vzlasti tudi hrvatski, vsak po svoje skrbe za vzmoženje potrebnega zanimivega gradiva, kar osobito skoraj brez truda lahko store s prispevanjem najnovejših praktičnih slučajev. Dobrota pravniškega lista ne zavisi toliko od uredništva, kolikor od pozornosti se strani pravnikov samih, ki sodelovanjem lahko pripomorejo, da se v listu beleži vse, kar se v praksi zgodi važnega in pomembnega. Tudi je včasih čuti željo, da naj bi »Slovenski Pravnik« oziral se bolje na politično upravo, vzlasti na delokrog naših občin. A kakor je gotovo, da bi delovanje našega lista bilo na to stran jako koristno, takó je tudi istina, da je v to treba posebnih sotrudnikov. Prosimo torej, da se poklicani pravniki ozirajo na omenjeno željo, ki je tudi naša, in da tako pomagajo spopolniti vsebino našega glasila.

Naročnina na »Slovenski Pravnik« ostane doseđanja, namreč 8 kron za vse leto, a 4 krone za pol leta; člani našega društva ga dobé brezplačno. Prosimo, da se društvenina odnosno naročnina obnoví pravočasno, ker moremo list pošiljati samo proti prejšnjemu plačilu. Vabimo pa tudi pri tej priliki vse prečastite tovariše, posebno tudi iz hrvatskih pokrajin, da stopijo v kolo naših društvenikov ali naročnikov in tako pomorejo k vzdrževanju in napredovanju svojega lastnega organa.

V Ljubljani, sredi januarija 1900.

Odbor društva „Pravnika“.

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 8 K, za pol leta 4 K.

Uredništvo je v Ljubljani, v Gospodskih ulicah šte. 17; upravništvo pa na Valvazorjevem trgu šte. 7.

